

HET INDISCH NIEUWS

N.V.
„HET INDISCHE NIEUWS”

Directeur: G. de Pree

Hoofdredacteur:

L. F. Tjijmstra

Bureau Red. en Admin.:
Vondelstraat 125

Tel. 391429 - Giro 85369
's-GRAVENHAGE

Abonnementsprijs:

p. kw. f 4.—, p. Nr. f 0.35

Geïllustreerd Weekblad uitsluitend gewijd aan de Overzeesche Gebiedsdeelen

Voor advertenties wende men zich uitsluitend tot het Bureau Bouwmeester en v. Leeuwen, Heerengracht 60, Amsterdam.

Sfeer

Op het oogenblik, waarin wij dit schrijven, is dr. Van Mook met vakantie, maar minister Logemann vertoeft op de Hooge Veluwe en houdt daar de heeren bezig, die samen „met een mooi woord, de „Indische delegatie” vormen. De „gedelegeerden” korten voorts den tijd met het afleggen van bezoeken en het „weggeven” van interviews bij voorkeur met uiterst linksche, maar veelal met uitgesproken communistische persorganen. Het „séjour” van deze heeren, nu reeds zooveel dagen lang, loopt op tot een indrukwekkend bedrag, dat waarschijnlijk niet uit de schatkist van Soekarno wordt betaald, want die bezit enkel nog maar voor enkele milliarden waardeloos Japansch bankpapier, — vandaar dat de heeren zoo tegen de invoering zijn van het nieuwe geld in Indië! De kosten voor het verblijf van de „Indische delegatie” vinden we te gelegener tijd wel op de Staatsbegroting vermeld. Terwijl deze heeren, die opgestaan zijn tegen Nederlands, door de geheele wereld erkende, Souvereine Macht in Nederl.-Indië, van de heerlijke voorjaarsomgeving genieten onder de voortreffelijke zorgen van hun gastvrouw, de echtgenoot van den minister-president, — is het, lezer, geen unieke comédie of blijft u het toch een afschuwelijk drama vinden? —, op het prachtige landgoed „De Hooge Veluwe”, blijven duizenden landgenooten, van alles beroofd, in de grootste ontbering en kommer van dag tot dag hun ellendig bestaan voortsleepen, blijven honderdduizenden inlanders, die hunkeren naar orde en rust en bescherming van persoon en goed, — en daarom reikhalzend naar de terugkomst van de Nederlanders uitzien —, overgeleverd aan de Japansche knechten, aan terreur en aan honger en gebrek. De heeren hier haasten zich niet. Zij gaan rustig met vakantie en hebben een fijne logeerpunt op een heerlijk gelegen landgoed, comfortabel uitgerust en met een charmanthe gastvrouw. Het heet dan dat „er wordt gewerkt” aan het lot van die honderd-

duizenden op Java, die nauwelijks meer de kracht hebben verder te gaan.....

Het is merkwaardig vast te stellen welk een verachtelijke indifferentie er bestaat ten aanzien van het lijden en het lot van onze land- en rijksgenooten op Java juist bij hen, die optrekken naar het verkiezingstournooi onder de schoonste leuzen van het socialisme en van de Partij van den Arbeid, die, juist deze in het bijzonder, getoond heeft zich niets gelegen te laten liggen aan wat zich daar op Java onder bloed en tranen heeft afgespeeld en zich, — het is vreeselijk om het te zeggen —, nog dagelijks afspeelt. Wel bekommeren zij zich zeer om de sfeer, waarin het gezelschap op de „Hooge Veluwe” zijn werk kan doen. Zoo drukt, bijvoorbeeld, het orgaan van de Nederlandsche Volksbeweging, den wensch uit, „dat het Nederlandsche volk niet te kort moge schieten in het handhaven en versterken van een sfeer, die een constructieve oplossing van het Indonesische vraagstuk zooveel mogelijk verzekert”. Met andere woorden, laat het Nederlandsche volk toch vooral niet de sfeer op de Hooge Veluwe vertroebelen en laat men dus alles nalaten, wat onaangenaam voor de heeren uit Indië zou kunnen zijn.

Wanneer men dergelijke uitlatingen leest, is men toch geneigd zich af te vragen of deze liederlijke comédie nu nog langer moet worden voortgezet en of men het Nederlandsche volk nog langer ongestraft alles kan verwijten, waarvoor de tegenpartij voor honderd procent aansprakelijk is?

Zou het Nederlandsche volk te kort kunnen schieten in het versterken van een geschikte sfeer? Kom, kom! Was men ook zoo bezorgd en gevoelig voor „de sfeer” op Java, nadat Japan had gecapituleerd? Hebben de heeren van de „Indische delegatie” en hun vrienden zich bezorgd gemaakt over „de sfeer” waarin onze vrouwen en kinderen werden vermoord en afgeslacht, onze mannen weg-

gevoerd, onze huizen verbrand en geplunderd? Was de afschuwelijke massamoord in Soerabaia, was de groote brand van Bandoeng soms „bevorderlijk voor een gunstige sfeer”? Wie bekommerde zich om „het handhaven en versterken van een gunstige sfeer” op het oogenblik, dat na de Japansche overgave, toen Indië was bevrijd, samen met de wettige Souvereine Macht in Indië de basis gelegd had moeten worden voor vruchtbare onderhandelingen ten aanzien van de naaste toekomst voor het gemeenebest? Toen bekommerden de „Indische heeren” van de Hooge Veluwe zich niet om „sfeer”. Toen hadden zij den chaos noodig. Toen kon de terreur als een bloedorstig monster zijn weg door het land banen. Toen stierven onze vrouwen en kinderen, blanke en bruine, bij duizenden. Als er toen voor „sfeer” gezorgd was, waarin gearbeid had kunnen worden aan een constructieve oplossing van het Indische vraagstuk en die een toekomst van samenwerking van Nederlanders en „Indonesiërs”, zooveel mogelijk verzekerd had, dan zouden wij een heel eind verder zijn geweest dan nu. Het is onbegrijpelijk, dat velen hier te lande dit niet willen inzien en het liever doen voorkomen, dat wij zijn tekortgeschoten dan ronduit te verklaren, dat de volkeren van Indië slachtoffer zijn van de Japansche machinaties en van een kleine groep politieke profiteurs, die alleen reeds door het tijdstip waarop zij zich hebben laten gelden, bewezen hebben, dat de waarachtige belangen van de bevolking voor hen geen rol van betekenis spelen.

MEDEDEELING.

Met ingang van 1 Mei a.s. worden redactie en administratie van „Het Indisch Nieuws” verplaatst van Vondelstraat 125 naar Noord-einde 29 te 's-Gravenhage. Voorloopig telefoonnummer 112224.

Tijdrace

met de capitulatie

Weinig is er nog geschreven over de 10 dagen, waarin met man en macht gewerkt is om een republiek uit den grond te stampen, de „Republiek Indonesia”. Het is ook niet eenvoudig om uit den chaotischen warwinkel van tegenstrijdige data, feiten en berichten den juisten gang van zaken in de goede tijdsorde te reconstrueeren.

Japan en de onafhankelijkheid.

Gedurende de eerste 1½ jaar van de Japansche bezetting in Nederlandsch-Indië wordt er niet over onafhankelijkheid gerept. Een Japansche overwinning en een onafhankelijk Indonesië zijn twee begrippen, die lijnrecht tegenover elkaar staan. Eerst als het Japan slecht gaat, de eene nederlaag op de andere volgt en de oorlog zeker uiteindelijk verloren zal worden, komen de eerste stappen in deze richting.

Een adviesraad wordt ingesteld en een onafhankelijkheidsbelofte toegezegd, maar... er moet iets tegenover staan: de oprichting van een Nationaal Leger voor de verdediging van Java (Homeguard, October 1943) en, als stimulans voor de oorlogsinspanning, een oorlogsverklaring aan Amerika en Engeland (eind 1943).

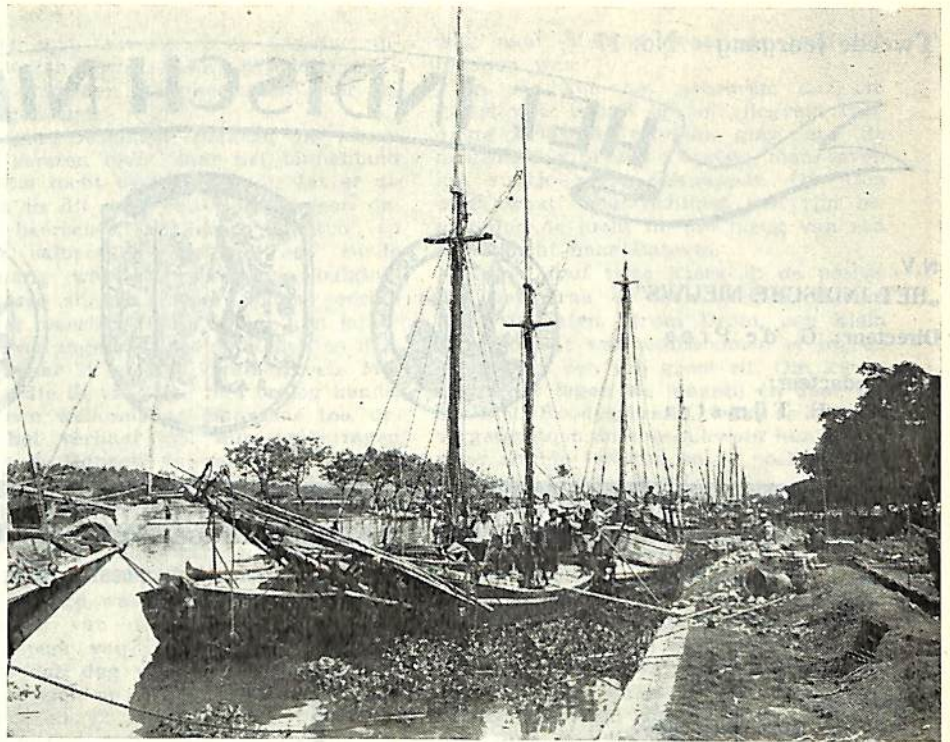
Op 8 December 1943 vindt de beëdiging van de eerste groep Homeguard-officieren plaats en doet Japan een vrijheidsbelofte „Indonesia akan merdeka”! (Indonesië zal vrij worden).

Eerst op 7 September 1944 komt de volgende stap. Japan belooft maatregelen te zullen nemen om de belofte in te lossen. Het eenige resultaat is, dat de adviesraad thans ook ongevraagd adviezen mag geven, dat het aantal inheemsche hoofdamtbanen een kleine uitbreiding ondergaat en dat een commissie van onderzoek wordt ingesteld.

Japan traineert; dat is duidelijk. Een te vroege instelling van een onafhankelijke republiek zal de strategische positie van Japan in Z.O. Azië schaden. Maar aan den anderen kant: wat is doeltrefender om Nederland na den oorlog te dwarsboomen, wat is gunstiger voor den volgenden Pacific-oorlog dan een onafhankelijk Indonesië? De onafhankelijkheid zal komen, maar het moment moet met de grootste zorg worden gekozen. Dan vaagt de eerste atombom de stad Hirosjima van den aardbodem weg. Plotseeling komt het besef, dat dit phenomeen het spoedige einde van den Pacificoorlog beteekent. Japan is in tijdnood, de republiek bestaat nog niet. In een enorm tempo worden alle zeilen bijgezet.

De 10 dagen (7 tot 17 Augustus 1945.)

Nog is de wereld niet van haar verbijstering bekomen, nog onttrekt een dikke rookzuil van mijlen hoog de puinhoopen van Hirosjima aan het oog, of de maarschalk Teranchi, de Japansche commandant van Z.O. Azië, kondigt de vorming aan van een voorbereidende commissie

Visschersbooten in oud-Batavia.

voor de Indonesische onafhankelijkheid (V.C.I.O.).

De navolgende gegevens zijn ontleend aan de Indonesische dagbladen, die in dien tijd op Java verschenen.

7-8-'45. Gebaseerd op de belofte van het Japansche gouvernement van 7 September 1944 wordt thans opgericht de V.C.I.O. De leden van de commissie zullen worden aangewezen door het Japansche gouvernement. De stichting van een vrij Indonesisch gouvernement moet plaats hebben voor de oogen van den vijand.

Tegenover Domei verklaart Soekarno: „We moeten niet vergeten, dat de V.C.I.O. haar werk in oorlogstijd doet. Indonesië kan alleen onafhankelijk zijn als het geallieerde imperialisme vernietigd is. Laat ons doorvechten. Ons devies blijft: onafhankelijkheid of de dood. Ik bied Japan mijn welgemeenden dank aan.”

8-8-'45. Het werk van de V.C.I.O. zal zich ook uitstrekken over Celebes en andere gebieden, die tot het ressort van de vloot behooren.

9-8-'45. Soekarno, Hatta en Radjiman starten 'smorgens vroeg per vliegtuig van Batavia naar Saigon om maarschalk Teranchi te bezoeken.

Deze gebeurtenis is van het grootste belang, omdat Japan de vorming der V.C.I.O. al heeft toegezegd.

11-8-'45. Conferentie met maarschalk Teranchi over de politieke toekomst van Indonesië.

Op een Japansche basis, ergens in Z.O. Azië, vond de ontmoeting plaats tusschen maarschalk Teranchi en de vertegenwoordigers van het Indonesische volk.

De kamer, waar de ceremonie plaats vond, was slechts versierd met een wit gordijn, en men voelde de stemming van heiligheid en vroomheid.

Soekarno droeg de Bintang Ratna Soetji 2e klasse, Hatta de Bintang Ratna Soetji 3e klasse, terwijl Radjiman op inlandsche wijze gekleed was.

Teranchi zegt langs welke lijnen de onafhankelijkheid van Indonesië tot stand zal komen.

Soekarno antwoordt: „De V.C.I.O. wordt opgericht. Ongetwijfeld is dit een gunst van Zijne Majesteit de Tenno Heika in zijn oneindige wijsheid, en wij wenschen onzen onsterfelijken dank uit te spreken.”

14-8-'45. Soekarno, Hatta en Radjiman komen op het vliegveld te Batavia aan. Soekarno zegt: „een tijd geleden zei ik, dat Indonesië onafhankelijk zou zijn vóór de mais vruchten draagt, thans zeg ik vóór de mais bloeit.”

Daarna vertrekken zij naar het paleis van den Japanschen G.G. van Java, waar de vertegenwoordigers voor de V.C.I.O. van Sumatra, Celebes, de Molukken en de Kleine Soenda-eilanden reeds aanwezig zijn. 's Avonds hebben de 3 heeren een bijeenkomst met de militaire autoriteiten in het paleis van den Japanschen militairen commandant van Java.

15-8-'45. 's Ochtends ontvangen Soekarno en Hatta de pers in Soekarno's huis.

Soekarno zegt: „de onafhankelijkheid hangt geheel van ons zelf af en van de snelheid, waarmede de V.C.I.O. zal werken. Dit is bevestigd door den Japanschen commandant van de Zuidelijke gebieden. Zoo gauw als het Centrale Gouvernement gevormd is, zal Indonesië onafhankelijk verklaard worden.” Hatta zegt: „voor den duur van den oorlog zal Japan Indonesië blijven controleren. Indonesië zal lid zijn van de Grootte Oost-Azië sfeer.”

Op de vraag wat zijn standpunt zal zijn, als geen enkele natie Indonesië zal erkennen, zegt Hatta: „dat is geen gebiedende voorwaarde in de internationale wetgeving. Sovjet Rusland was ook eerst door geen enkel land erkend.”

17-8-'45. De Republiek Indonesia uitgeroepen.

In den nacht van 17 op 18 Augustus heeft de V.C.I.O. na een zeer lange conferentie om 4 uur 's ochtends besloten, het voorstel aan te nemen tot uitroeping van de onafhankelijke republiek.

Tot zoover de Indonesische pers.

Slotbeschouwing.

Toen op 15 Augustus 1945 Japan capituleerde en de republiek nog niet bestond, wisten Soekarno en Hatta, dat het spel in feite verloren en hun rol uitgespeeld was. Japan maakte echter het einde van den oorlog eerst één week later (op 22 Augustus) aan het indonesische volk bekend. Vandaar dat de uitroeping van de „republiek“ geen spontane daad van de leiders was, maar op

voorstel en onder pressie van de jeugd en de homeguard is geschied. Dit is tekenend voor de latere gebeurtenissen in de „republiek“; de semi-militair getrainde jeugd en de militaire organisaties namen het initiatief over.

Toen Japan dan ook op 22 Augustus met de bekendmaking van de „nieuwe situatie“ en de „overeenkomst“ met de geallieerden kwam, was de reactie niet eens zoo groot. Wie sprak er nog van

Japan? Alle aandacht was geconcentreerd op de „Republiek Indonesia“.

Snel werkte de „republikeinsche regering“, maar nog veel sneller sloeg de jeugd op hol in de richting van het extremisme. Na 3½ jaar gifpropaganda gaf Japan hen één week cadeau, de geallieerden deden er nog 38 dagen bij.

Toen was het te laat!

Wie zal hen remmen en wanneer?

B.

Indisch Persoverzicht

van de in het Nederlandsch verschijnende
Dag- en Weekbladen

„De Dag“ in Makassar merkt op, dat in „Indonesië“ de plotselinge opbloei van het nationaal besef gepaard ging met een drang naar overheersching en terrorisme, jarenlang door de Japanners gekweekt. Elke daad echter door het terrorisme bedreven helpt in steeds breder kring den rechten weg der ware nationale evolutie afbakenen. Duidelijk zichtbaar wordt juist door deze terroristische daden de kloof tusschen nationalisme en rebelle.

Aan den anderen kant is daar de uitgevezelde critiek op den Nederlander, waaraan zelfs vele Nederlanders, die meenen dat thans het boetekleed hen slechts siert, in overdreven mate meedoen.

„In deze chaos moeten de regering en de nationalistische inleiders hun koers bepalen en houden, voortdurend waakzaam voor het gevaar, dat zij in dagen van internationale overhaasting, nationale overspanning en plaatselijke pressie uit die koers worden gedreven of geduwd. Zij mogen geen oogenblik vergeten, dat zij besluiten nemen niet voor heden, maar voor de toekomst.

In de storm van heden is goede voorlichting olie op de golven; in de beroering van vandaag make de eigen critiek zich niet tot een zweep, die de opwindung nog feller maakt. Juist nu moge zij haar woorden wikken en wegen, om niet te weinig, maar vooral ook niet te veel te zeggen, want elk woord is te veel voedsel voor den kwaadwilligen of ondeskundigen tegenstander in binnen- of buitenland.”

En met klem betoogt het blad tenslotte nogmaals, dat wij Nederlanders waardig dienen te zijn, ook en juist in onze critiek op eigen beleid:

„Elke burger heeft niet alleen het recht maar ook de plicht zijn regering te beoordeelen en te trachten haar te verbeteren; maar het oordeel zij gedocumenteerd en wel overwogen”.

Bij den opbouw van deze landen, aldus de „Bali- en Lombok-bode“ van 3 April jl., heben wij menschen noodig, oude en jonge menschen.

„De bouwers en brekers hebben echter beiden één ding positief noodig, dat is jonge oogen.

Jonge oogen, dat wil zeggen oogen, die niet verward zijn. Oogen, die de groei der dingen kunnen zien en in dit zien vreugde kunnen scheppen. Jonge oogen, dat is zoeken naar het ideaal, achter de werkelijkheid; dat is altijd zoeken naar de lichtzijde en dan dit licht beleven.”

En het blad besluit:

„Als wij iets van de toekomst kunnen verwachten dan hebben wij noodig een geestelijk oogspecialist. Afgekeurd voor „s Levensdienst“ moeten worden zij, die geen jonge oogen bezitten.”

De „Padang-Bode“ van 3 April jl. begroet met vreugde het feit, dat met dr. Van Mook eenige „Indonesische“ leiders (leden van Sjahrir's kabinet) naar Nederland zijn vertrokken. Er heerscht in „Indonesië“ groot wantrouwen t.a.v. de bedoelingen der Nederlanders. De „Indonesiërs“ zijn bevreesd, dat de koloniale verhoudingen zullen worden hersteld. Dit wenscht Indonesië niet. En terecht. „Indonesië“ is onder den Japanschen druk gegroeid.

„Doch ook Nederland heeft de geest des tijds verstaan, is geraakt en meegesleept door de golf van verzet tegen sociale wan toestanden, tegen het koloniale systeem, van verlangen naar principiele erkenning van gelijkheid van menschen en volken, die over de wereld is gegaan, zoowel over de bezette landen als over de naties, die zich met zooveel succes tegen het fascistische contra-idee teweer stelden.”

Nederland heeft in den bezettingstijd begrepen wat vreemde overheersching en derzelver willekeur beteekenen. Dit is de reden

„waarom Nederland de vrijheidsverlangens van „Indonesië“ zoo goed kan begrijpen en daaraan in zoo ruime mate tegemoet kan komen, dat daarom de verhouding Nederland-„Indonesië“ op een geheel andere basis, op die van Nederland helpt Indië, kan worden gesteld.

Omdat in wezen en Indonesië en Nederland dezelfde evolutie hebben ondergaan. Dit moet dan ook

de reden kunnen zijn waarom de achterdocht kan worden prijsgegeven, waarom „Indonesië“ de uitgestoken hand kan aanvaarden, in de volle overtuiging van Nederland's goede bedoelingen. Want „Indonesië“, althans dat deel wat redelijk denkt, weet, dat het nog niet alleen kan staan, dat het hulp behoeft op velerlei gebied. Nederland biedt dezen steun aan, nu niet alleen om zich zelfs wille, maar om wille van „Indonesië“ en de traditie van het eeuwenoude samengaan.

Uit de West

Wetenswaardigheden van Curaçao

dat het eerste Venezolaansche vliegtuig op 25 November 1945 op Curaçao is aangekomen?

dat Julianadorp van de C.P.I.M. met 160 woningen wordt uitgebreid, waarvan de eerste in Mei gereed zullen zijn?

dat het Curaçaosche Roode Kruis een hulpactie onder de Curaçaosche bevolking organiseert.

dat de Linea Aeropostal Venezolana op 2 December j.l. een regelmatig dienst op Curaçao geopend heeft?

dat aan de Statenverkiezing op Curaçao deelnamen 4877 kiezers, van wie 2079 Roomsche Katholiek waren, en 2017 niet R.K. Van het totale aantal kiezers waren er 2601 Curaçaosnaars, 1012 Europeesche Nederlanders, 483 Surinamers, 214 protestanten, 69 joden en 498 van wie geen godsdienst bekend was?

dat op Curaçao is opgericht de Union Democration di obreros (Democratische arbeiderspartij)?

dat mevrouw E. van den Bosch-de Jongh, leidster van de Nederlandsche padvindsters, naar Cuba is vertrokken voor bijwoning van een bijeenkomst van het wereldcomité voor de meisjespadvinderij en zij daarna Curaçao en Aruba zal bezoeken?

dat ds. G. A. Alers van Aruba een bundel gedichten heeft geschreven, waarvan het gedicht „Aruba“ zeer wordt geroemd?

dat de pariteit van de Curaçaoschen en Surinaamschen gulden is gehandhaafd op f 7,60 in het pond?

Taboe

Waarden in de Indonesische talen (2)

Ook het taboe zijn van de namen der beide echtgenooten komt bij verschillende Archipel-volkeren voor, waarvan we slechts de Bataks, de Dajaks en de Alfoeren willen noemen. Bij de eerstgenoemden wordt de echtgenoot met termen als „spijsopschepster” „koopse!” (de Batak heeft een bruidschat te betalen), „middel om aan knollen te komen” (de vrouw verricht grootendeels het werk op den akker) e.d. aangeduid, terwijl de Bataksche vrouw van haar kant den heer des huizes o.a. met „hij, voor wien opgeschept wordt” betitelt. Ook zijn benamingen als „moeders-broers-dochter” en „vaders-zusters-zoon” zeer gebruikelijk, waar tusschen de Bataksche echtelieden doorgaans deze graad van verwantschap bestaat. Buiten den Archipel wordt dit gebruik wel zeer sterk in Voor-Indië nageleefd, waar in het zuiden een vrouw gelooft, dat het uitspreken van den naam van haar man, zelfs in den droom, hem een vroegtijdigen dood zal bezorgen. Een Hindoe-vrouw kan dan ook niet erger beledigd worden, dan wanneer men er haar van beschuldigt den naam van haar man te hebben genoemd. In Europa mogen tot op den huidige dag bij de Zuid-Slaven man en vrouw elkaar niet bij den naam noemen.

Van de namen der overige familieleden dienen vooral die der ouders en schoonouders vermeden te worden. Het komt, naar ons werd medegedeeld, wel voor, dat op de Holl.-Inl. scholen kinderen op de vraag naar de namen hunner ouders weigeren antwoord te geven. Bij de Gajo's (binnenland van Atjeh) en Atjehers is dit zelfs uitgesproken tot een volslagen verbod om rechtstreeks het woord tot elkaar te richten.

„De echtelieden”, zegt prof. Snouck Hurgronje van de eerstgenoemden, „die aan hun schoonouders iets willen zeggen, spreken, ook wanneer zij met hen alleen zijn, quasi een derden persoon aan en zeggen: *zeg aan uwen grootvader of uwe grootmoeder*, en omgekeerd gebruiken dezen de inleiding: *zeg aan uwen oudere broeder of uwe oudere zuster*, den schijn dus bewarende alsof zij tot een familielid van den werkelijk aangesprokene het woord richten.” Bij de Atjehers is dit alles nog wat strenger doorgevoerd, waar schoonzoon en schoonouders elkaar hier slechts door tusschenkomst van derden iets plegen mee te deelen. Ook elders treft men hiervan sterke voorbeelden aan, zooals op het eiland New-Britain (Bismarck-Archipel), waar de plechtigste eed, die een inwoner kan afleggen, luidt: als ik de waarheid niet zeg, hoop ik, dat ik mijn schoonmoeder een hand mag geven. Van den Indianenstam der Apachen deelt een onderzoeker ergens mede, dat hij een wanhopig lid van dien stam eens met het grootste levensgevaar langs een loodrechten rotswand heeft zien klateren, enkel en alleen, om... een ontmoeting met zijn schoonmoeder te voorkomen! Bij sommige stammen van Nieuw-Zuid-Wales werd vroeger de man, die tot zijn schoonmoeder sprak, met den dood gestraft.

Het verbod om de namen van goden en demonen te noemen is bij verschil-

lende volkeren van den Archipel uitgegroeid tot het gebruik zich in den omgang met de godheid van een geheel speciale taal te bedienen, waarvan de woorden meestal omschrijvingen zijn van de doorgaans gebruikelijke.

Bij de Bataks wordt in deze, gewoonlijk slechts door de priesters gebezigde, taal een visch op bloemrijke wijze met „de belletjes opzende prinses” omschreven, terwijl „de loeiende vorst” voor „brand” staat. Met „de op en neer springende prinsessen” worden rijststampers bedoeld, terwijl in de godenaanroepingen het vuur „Vorst Flikkeraar” heet. Van de vele andere analoge omschrijvingen noemen wij nog slechts „het gitzwarte juffertje, dat een lekker uitsuwsel bevat”, hetgeen de aanduiding is van de zwartgeblakerde Bataksche kookpotten, waarbij dan het uitgieten van den inhoud met „uitspuwen” wordt vergeleken. Behalve bij de Bataks komen soortgelijke religieuze taboetalen ook bij de Toradja's en Dajaks voor, terwijl de Makasaren en Boegineezers ze eveneens kennen.

Het spreekt wel bijna vanzelf, dat men zich bij het aanduiden van zoo iets geveesds als gevaarlijke ziekten, eveneens aan taboebepalingen heeft te houden. Evenals bijv. de Arabieren de melaatschheid euphemistisch „de gezegende ziekte” plegen te noemen, wordt in den Indischen Archipel bij de Gajo's de pokken met den schoonen naam „vorst der onheilafweerders” aangeduid, waarbij men zegt, dat deze zijn zegel, tjap, komt drukken op de menschen, die hij een vorige maal heeft overgeslagen. „Heeft uw kind den vorst?” luidt zoodoende de vraag aan iemand wiens kind door deze ziekte is aangetast. Ook de Tobèloreezen (Halmahera) beschouwen na een hevige epidemie de pokken als een rondreizend vorst. Van iemand, die pokken heeft, zeggen zij: „hij verricht heerdienst”; voor het opkomen van den uitslag: „zijn heer is bij hem uitgebarsten”; wanneer iemand er aan sterft: „hij is weggevaaren”, terwijl het „hij is ermee klaar” heet, wanneer iemand hersteld is. Op Java moeten de namen van vele ziekten eveneens vermeden worden. Daar worden pokken „de mooie ziekte”, en cholera „gindsche ziekte” genoemd. De Dajaks van Borneo tenslotte hebben zoo'n angst voor de pokken, dat ze, wanneer deze kwaal bij hen heerscht, naar het oerwoud vluchten, overdag bijna niet durven spreken en de ziekte zelfs slechts als „boschbladen”, „vorst” e.d. durven aan te duiden.

Soortgelijke verbodsbepalingen gelden in den Archipel t.a.v. verschillende soorten dieren. Tijgers, krokodillen en soms andere groote en gevaarlijke dieren worden op Java en elders dan „oude heer” of „grootvader” genoemd. Meer in het bijzonder op Java wordt vooral bij avond een muis met „de fijne mooie” of „oudere zuster” aangeduid, een slang heet dan „boomwortel”, terwijl men de „klabang”, een soort giftigen duizendpoot, euphemistisch „roode mier” pleegt te noemen.

In zekere streken van Soenda mag men een geit niet met den gewonen naam

daarvoor aanduiden, doch noemt men die „het hert, dat onder het huis woont”, terwijl daar de naam van den tijger gewoonlijk omschreven wordt als „de lenige”, „de geknevelde”, „de eerwaardige” of „hij, wien het (bosch) behoort”.

„De mannelijke schoone” en „de vrouwelijke schoone” zijn in de Soendalanden de benamingen resp. voor het wilde varken en de muis. Ook elders in de wereld treft men taboebepalingen voor dierenamen veelvuldig aan. Weinigen zal bekend zijn, dat ons woord „beer” (en de daarmede overeenkomende benamingen in de Germaansche talen) teruggaat op een stam, die eigenlijk „bruin” betekent. De oorspronkelijke Indo-germaansche *) naam voor deze diersoort moet eenige overeenkomst hebben vertoont met het Latijnsche „ursus”, doch is in de Germaansche streken geleidelijk aan door de daarvoor gebruikelijke omschrijving verdrongen, om tenslotte geheel in het vergeetboek te geraken.

Voor in den bij uitstek mystischen tijd tusschen Kerstmis en Driekoningen zijn nog tot op den huidige dag in Duitschland verschillende diernamen taboe. In Pruisen en Lithauen noemt men den wolf in December „Gewürm”, terwijl in Thüringen gedurende bovengenoemde mystische periode een boer zijn rentmeester, die Wolf heette, zelfs Herr Untier noemde.

Van de verschillende gelegenheden, waarbij men zich in den Archipel verder nog van omschrijvingen bedient, noemen wij de zeevaart en de visscherij. Op den Sangir-archipel ten noorden van Celebes is hierbij een ware „zeetaal” ontstaan, die Sasahara (letterlijk: „waarmee men op zee (spreekt)”) wordt genoemd, en waarvan men zich bedient „om de geesten te beletten de plannen der varenden af te luisteren en uit kwaadwilligheid te verijdelen”.

Enkele van deze Sasahara-termen zijn

bijv.: „mensch, die iets met een schuifband (broek) draagt” voor „man”, „waarmee men mommelt” voor „sirihpruim”, „de schele” voor „haai”, „wat opgroeit (uit zee)” voor „zandbank”, „zonder land” (nl. waarvan men de plaats van herkomst en heengaan niet weet) voor „strooming” en „wolk”, en nog vele andere. Ook worden hierbij zelfs geografische namen wel vervormd en omschreven. Het Filippijnsche eiland Mindanao heet bijvoorbeeld Makongkonan (letterlijk: „waar men korte kledingstukken draagt”).

Bij verscheidene andere Indonesische volkeren treft men analoge gebruiken aan. Zoo mogen de Galelareezen bij het varen schepen, vogels of andere voorwerpen, die ze passeeren, niet noemen, noch hun eigen vaartuig en de onderdeelen daarvan; de Nufooren (Nieuw-Guinea) noemen de eilanden en landstrekken, die voor den boeg liggen, niet, terwijl de Kenyahs van Borneo nooit het woord voor „visch” uiten; visschen noemen ze „boombladeren”. „Hier zijn veel bladeren gevallen” beteekent dus: hier is veel visch.

Een frappante overeenkomst bestaat tusschen het gebruik der Noord-Schotische visschers, die op zee een geestelijke als „den man met de zwarte jas” aanduiden en de Maleiers aan de oostkust van Malaka, die, op zee over een Boeddhistischen monnik sprekende, deze, naar de kleur van zijn kleed, „de gele” plegen te noemen.

In de vroeger zoo veelvuldige onderlinge krijgstochten bediende men zich eveneens van afzonderlijke taboe-talen. Zoo hebben de Atjehsche krijgslieden een speciale taal, terwijl ook de Maleiers op Malaka hun eigen „bahasa pantang pe-

Mmangkabausch woonhuis.

rang” of taboe-oorlogstaal bezitten. Enkele woorden hieruit zijn bijv.: „witte hemmel” voor „kogel”, „bamboestam” en „cocosnoot” resp. voor „kanon” en „kanonskogel” etc.

Tot slot moge nog even de speciale talen worden genoemd, waarvan zich de tingravers en kamferzoekers bij hun bezigheden bedienen.

Tot de eerste behooren woorden als „de groote zwerfer” voor „olifant”, „de keukenzwerfer” voor „kat”, „graszaad” voor „tinerts” e.d., terwijl de kamferzoekers op hun moeizame tochten door het oerwoud „rijst”, „grasvrucht” noemen, „geweer” „ver-klinker”, „haar” „bladeren”, „varken” „kortbeen” en dergelijke

meer. Bijzonder eigenaardig is het daarbij voor het laatste geval, dat ook de thuisgeblevenen zich dan van de taboe-taal moeten bedienen.

Met deze korte opsomming van de verschillende gevallen, waarbij in de Indonesische talen om magische redenen wisseltermen worden aangewend, willen wij deze beschouwing over dit voor de psyche van een deel der Archipelvolkeren zoo kenmerkende verschijnsel besluiten. BR.

*) De talen van Europa zijn op enkele uitzonderingen na alle Indo-germaansche talen, die op een hypothetische oer-taal zijn terug te voeren.

„Indië in nood, geen uur te verliezen”

Bovengenoemde stichting heeft het volgende telegram aan H. M. de Koningin gezonden.

Majesteit,

Een belangrijk deel van Uwe onderdanen in Nederland, en zeer zeker de groote meerderheid van onze Rijksgenooten in Nederlandsch-Indië, bezien met groote bezorgdheid de ontwikkeling van de verhouding tusschen het Rijk in Europa en het Nederlandsch-Indische gebiedsdeel.

Met bezorgdheid, omdat men niet voldoende vertrouwen had en heeft in de wijze, waarop door den vertegenwoordiger of de vertegenwoordigers onzer Regering in Indië is opgetreden.

Majesteit, wij herinneren ons Uw Koninklijk woord, gesproken in December 1942, toen het oorlogsgeweld ons nog omgaf zoowel hier als in Indië.

Daarin zeide U, dat het Rijk na den oorlog zal kunnen worden opgebouwd op den hechten grondslag van volledige deelgenootschap, die de voltooiing zal betekenen van hetgeen zich in het verleden reeds heeft ontwikkeld. Sedert moge veel zijn veranderd, Uw Koninklijk Woord is

voor ons Nederlanders gebleven. De Nederlandsche souvereiniteit werd door U vooropgesteld: zij is voor ons gebleven een pijler, waarop de toekomstige staatkundige verhouding tusschen beide Rijksdeelen dient te rusten.

Intusschen echter is door den vertegenwoordiger van Uwer Majesteits regering in Indië onderhandeld met vertegenwoordigers van den president der z.g. „republiek Indonesia”, den oorlogsmisdadiger Soekarno, van wien vaststaat, dat hij en de zijnen verantwoordelijk zijn voor de ellende, zelfs voor het verlies van het leven, van duizenden onzer land- en rijksgenooten.

Die onderhandelingen zijn nog niet ten einde, doch worden in Nederland, en straks in Indië, voortgezet. Het is te vreezen, dat de Luitenant-Gouverneur Generaal de bedoeling heeft een beslissing te forceeren vóór de verkiezingen hier te lande, en zelfs vóór de terugkomst van de commissie-van Poll, op welke uitzending indertijd door de groote meerderheid der Volksvertegenwoordiging werd aangedrongen.

Majesteit, wij veroorlooven ons in dit

verband eerbiedig onder Uwe aandacht te brengen, dat, naar het inzicht van een groot deel van Uw Volk, de besprekingen, welke in Indië en thans in Nederland, gevoerd worden, niet in overeenstemming zijn met den aard en den inhoud van Uwe verklaring van 6 December 1942 — welke alom in den lande weerklank gevonden heeft — weshalve niet kan worden geduld, dat in een zoo uiterst belangrijke aangelegenheid voor de eenheid en toekomst van het Koninkrijk een beslissing wordt genomen, vóórdat het Nederlandsche Volk terzake uitspraak zal hebben gedaan.

Indrukken uit den Archipel

WEST-BORNEO.

Een Dajak-kampong bestaat uit een groot huis, op palen, waarin de verschillende gezinnen afzonderlijk wonen en waaronder de huisdieren krioelen. Ik bezocht er een bij Bengkajang, in Noord-west-Borneo, waar een goede twintig gezinnen gehuisvest waren, 117 menschen in totaal. Het buitenaanzicht lijkt op een gerekte schuur. De helft — in de langsricting — vormt een open voorgalerij, onderverdeeld naar het aantal woningen. Het eigenlijke woongedeelte, waar men kookt en slaapt, is geheel met matten afgeschut en een deur geeft toegang. De ruimte is zeer beperkt, twee en een halven bij drie en een halven meter, de hoogte gering, want er is een soort vliering afgeschut, die als opslagruimte dienst doet voor vischgerei e.d. Meubilair moet men er niet zoeken, de slaapmatjes liggen opgerold. Wordt een gezin om welke reden dan ook opgeheven, dan wordt het woongedeelte weggebroken, waardoor de kampong lijkt op een koek, waar een stuk uitgesneden is. Het geheel verkeerde in een schamelen staat van onderhoud.

Ons bezoek kwam onaangekondigd, maar weldra verscheen de kepala kampong, in vol ornaat. Australische militaire broek, vooroorlogsch uniformjasje van het Indische leger en op zijn hoofd een eigenaardig geval. Het leek wel iets op een ontranden ouderwetschen stroohoed, maar dan hooger. Er zaten een paar linten omheen, en een kokarde duidde de functie van dorpshoofd aan. De meeste anderen hadden kleedingstukken van geklopte boomschors, een aardig materiaal, dat ook wel — al dan niet geverfd — door de Europeanen als tafel- of vloerkleedje wordt gebruikt. Natuurlijk kan het niet gewassen worden, maar gelukkig is het onsterk.

De ontvangst was hartelijk: enkele mannelijke kampongbewoners sloofden zich terstond uit om een aantal wrakke stoelen en een onderstel van een tafel uit verborgen hoeken op te diepen, die door anderen werden afgestoft. Ten slotte kwamen er twee met een indrukwekkend marmere tafelblad aansjouwen, waarna we konden plaatsnemen. Natuurlijk dromden de meeste bewoners om ons samen en zoo kon ik op mijn gemak zien hoe verstandig het uiterlijk van deze primitieven is. De Dajak is dan ook stellig niet dom, evenmin als de Papoea.

Deze kampong was gekerstend en wel door een Amerikaanschen protestantschen zendeling, die niet al te beleidvol optrad en met name hevig van leer trok tegen alle adatgebruiken. Dientengevolge slaagde hij er tamelijk wel in zijn volgelingen geestelijk te ontwortelen. „Zijn” kampongs gaven het bestuur dan ook zoo veel last, dat men hem ten slotte het land uitzette. Zijn opvolger was verstandiger, maar het kwaad was nu eenmaal geschied en de kampongs bleven lastig. Met dat al behoefde ik in deze kampong natuurlijk niet rond te kijken naar trotsche verzamelingen gesnelde koppen.

Deze kepala, die een groot redenaar moet zijn, als hij eenmaal loskomt in bloemrijke bewoordingen, hetgeen ditmaal gelukkig niet geschiedde, heeft tijdens het Jappenbewind veel moed betoond

door een portret van de Koningin met levensgevaar te verbergen. Boven de deur van zijn in het midden gelegen woning, die zich overigens op het oog niet van de andere onderscheidde, prijkten vooroorlogse foto's van hem en zijn ambtgenooten met een bestuursambtenaar en een uitgeknipte krantenillustratie, oogenschijnlijk de promotie van een Indonesische dame, met keurig gerokte paranimfen, aan een Nederlandsche universiteit ten overstaan van aandachtig toelisterende hoogleraren. Waar je portret al niet verzeild kan raken.....

Onze aandacht werd verder getrokken door een deur, waarop verdorde bloemen bevestigd waren, benevens een fleschje met een kleurlooze vloeistof. Deze laatste bleek bij navraag water te zijn uit de sultanstron te Sambas, waaraan geneeskraft wordt toegekend. De bloemen waren aanwijzing, dat de bewoonster kort tevoren een kind ter wereld had gebracht. Bepaald merkwaardig was een stuk houten kinderspeelgoed, zeer ruw bewerkt, dat eenige overeenkomst vertoonde met de driewielers van kinderen uit ontwikkelde gebieden.

De Dajaks, die veertig procent der bevolking van de Westerafdeeling vormen, zijn vrijmoedig en betrouwbaar. Tijdens de bezetting hebben zij hun loyaleit overtuigend bewezen. Reeds in 1943 sloegen zij tegen de grens van Britsch-Borneo elken Jap, dien zij tegenkwamen, de hersens in. Naderhand kwamen zij massaal in actie en al werden er geen regelrechte veldslagen geleverd, toch eischten zij de aandacht der Tokeitai (de geheime marinepolitie) dermate op, dat deze haar terreur in de hoofdstad Pontianak niet kon handhaven.

We waren uitgekeken en het was tijd om op te stappen. Natuurlijk verontschuldigen we den korten duur van het be-

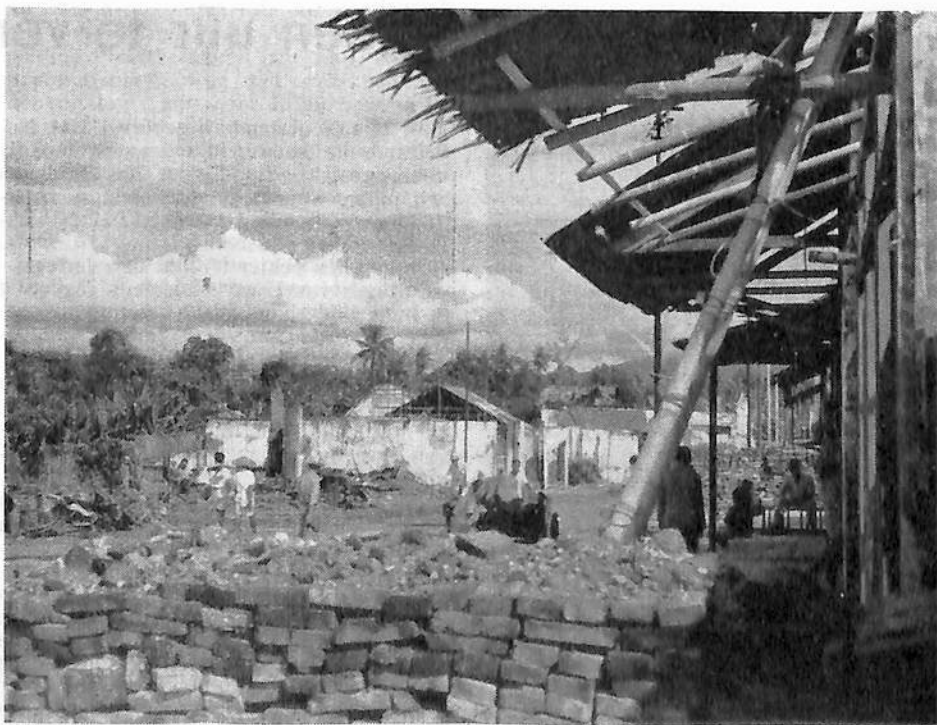
zoek en namen afscheid. De kepala en zijn twee voornaamste raadslieden deden ons uitgeleide langs het glibberige geitenpaadje, hier en daar erg steil en ruim een kilometer lang, dat van de kampong naar den weg voerde, waar de auto wachtte. Bij de splitsing deden enkele welvoorziene, overdekte offerplaatsen mij met eenig leedvermaak denken aan den onrustzaaienden Amerikaanschen „zendeling”.

BALI.

Tegen zonsopgang is de lucht op Bali vol van een eigenaardig geluid, dat golft als de zee rondom: het massale gekraai van ongetelde duizenden hanen. Tegen dezen deinenden achtergrond klinken hier en daar in de onmiddellijke omgeving afzonderlijke stemmen van zombegroetend pluimvee. Wie dit niet zelf gehoord heeft, kan zich geen voorstelling maken van deze ruischende geluidscoullisse. De liefde van de Baliërs voor de hanensport is dus blijkbaar nog niet getaand. Gelukkig is dit niet het eenige, dat tijdens de bezetting onaangetast is gebleven.

Mijn uiterst korte bezoekje aan dit verrassende eiland, dat door den indrukwekkenden Goenoeng Agoeng wordt beheerscht, was tevens kennismaking. Ik besef volkomen het hachelijke van de onderneming om na zoo oppervlakkig contact te schrijven over een onderwerp, dat zoo veel grooten heeft geïnspireerd en bovendien de belichaming is van een zoo grootsche cultuurhistorie. Maar ik kan niet nalaten enkele indrukken weer te geven.

Het meest trof mij niet de uiterst ingeniëuze irrigatie van de terrasgewijs aangelegde sawahs, veel gecompliceerder dan op Java, want de bezoeker is hierop voorbereid: de Baliërs danken nu een-

Een beeld van de verwoeste buitenwijken van Menado (Noord-Celebes).

maal een deel van hun reputatie aan het feit, dat zij deze bevoeling zelf hebben ontworpen en instandhouden.

Neen, het opvallendst was de kwistigheid, waarmee kunstvoorwerpen overal langs de wegen prijkten, niet alleen in tempels of in de behuizingen der welgestelden. Verwonderlijk mooie staaltjes van architectuur, prachtige beelden ziet men alom verspreid. De Baliërs wonen veelal op een omheind erf, dat vele gebouwtjes voor allerhande doeleinden bevat. De poorten in deze muren zijn vaak juweeltjes. Voortdurend beseft de bezoeker, dat hij verkeert temidden van een eeuwenoude, eerbiedwaardige cultuur, en kenners van het eiland verzekeren hem, dat deze cultuur geenszins verward is, hoezeer ook aan overlevering gebonden. Weliswaar heb ik in Bali geen houtsnijwerk gezien, waarvoor het vliegtuig als model geënd had, zooals bij de Toradja's van Midden-Celebes, maar toch merkt men dat de Balineesche cultuur leeft.

Eigenlijk is hiermee alles gezegd, vooral indien men weet dat de Jap zich betrekkelijk weinig met dit gezegend oord heeft bemoeid — waarschijnlijk om de voedselproductie niet in de war te sturen — zoodat b.v. wegwijzers en plaatsnaamborden bij de herbezetting intact werden aangetroffen.

Toch is het misschien dienstig iets

over de politieke situatie te vertellen. Die is niet onverdeeld gunstig als gevolg van de terreur van enkele fanatieke pemoeda's, die de bevolking molesteerden en zelfs voor moord niet terugdeinzen, als zij zich niet van contact met de Nederlanders onthoudt. Het gevolg is, dat velen uit vrees de dessa hebben verlaten om hun toevlucht in het gebergte te zoeken. Het is de taak van onze troepen het geheele eiland grondig te doorzoeken naar de rustverstorende overlaten, maar daarmee is natuurlijk eenigen tijd gemoeid.

Deze taak wordt bovendien bemoeilijkt door de terughoudendheid van de goedwillende bevolkingselementen — de overgrote meerderheid — omdat men bevreesd is, dat onze troepen het land weer zullen verlaten, zooals enkele malen al geschied is, als een oorlogsschip Bali aandeed. Wie aan de vriendelijke begroeting had deelgenomen, was na het vertrek van het schip weerloos aan de wraak der gewapende pemoeda's overgeleverd. Om de bevolking in dit opzicht gerust te stellen, hebben de autoriteiten besloten met den meesten spoed zooveel mogelijk vrouwen van op Bali gedetacheerde Nederlanders te laten overkomen.

Inmiddels zijn de Baliërs zelf hier en daar al in verzet gekomen tegen de pemoeda-terreur. Zoo stelde Pedjeng hen voor de keus de dessa te verlaten of deel

te nemen aan de plechtigheid, waarbij de geheele mannelijke bevolking ten getale van zevenhonderd den eed van trouw aan het Nederlandsche gezag zwoer. Bij deze eedsaflegging waren enkele hooge autoriteiten tegenwoordig, o.a. de legercommandant, lt.-gen. Spoor, en de wnd. directeur B.B., dr. Hoven. In hun gezelschap bevond zich de Anak Agoeng van het gebied, „de van God gezondene”, equivalent dus van ons „Theodoor” of „Deodatus”, de naam van de vroegere radja's op Bali en hun afstammelingen.

Op het ommuurde tempelerf met zijn talrijke gebouwtjes, waarvan soms de koppen der dakbalken met snijwerk versierd waren, zaten de Baliërs gehurkt. Een bejaarde priester met sneeuwwit haar had plaatsgenomen in een gebouwtje, waar hij omringd was door offergaven en brandende wierook. Hij luidde een belletje in een speciaal rythme en sprak daarbij allerhand formules uit, waaronder den eed. Daarna gaf een andere priester een opsomming van de straffen, die den meinedige bedreigen. Ten slotte besprenkelde deze priester de gehurkte mannen met wijwater, waarmede de eedsaflegging voltrokken werd, juist op het oogenblik, dat de zon haar hoogsten stand bereikt had. Toen ging men uiteen.
VIATOR.

Groeiende corruptie in Indië

In zijn nummer van 23 Maart j.l. wijdt „Eiseviers Weekblad” een artikel aan de groeiende corruptie in Ned. Indië. De Indische medewerker van het blad zegt daarin:

„De bindende kracht en het constructief karakter van het Nederlandsch-Indische bewind zijn nooit zoo tragisch-duidelijk gebleken, als nu men bezig is de laatste restanten te liquideeren, terwijl men moeizaam tracht een nieuwen vorm van samenwerking op te bouwen.

„Waar die kracht nog werkt of nawerkt is het maatschappelijk mechanisme nog niet geheel en al verstoord; waar zij hersteld wordt, zooals in verschillende deelen der Buitengewesten, brengt zij geleidelijk verbeterde verhoudingen voor de bevolking.

„Maar waar zij wegviel, die kracht van een rustig-regelend, ordelijk, betrouwbaar gezag, daar hebben corruptie, verwording en verval hun intrede gedaan en woekeren zij voort, ongeacht landaard, rang en stand”.

Nadat de schrijver de moreele ontwrichting in Indië heeft aangemerkt als een der gevolgen van de Japansche bezetting en de afwezigheid van elk werkelijk gezag thans, somt hij staaltjes op van de corruptie, welke de haren ten berge doen rijzen. Legergoederen, levensmiddelen, ja van alles verdwijnt uit pakhuizen en schepen langs duistere wegen. Alles en iedereen van iedere huidskleur doet mee. Auto's, tenten, kleeding en uitrustingsstukken worden verhandeld en zelfs in verschillende deelen van Borneo aangetroffen. Extremisten voeren in Midden- en Oost-Java gestolen suikervoorraden uit naar Singapore. Er is een complete zwarte handel in revolvers, geweren, mitrail-

leurs enz. Door zich te bedienen b.v. van Chineesche stroomannen kan men in het bezit geraken van de gekste dingen.

„Men kan zoo voortgaan” — zegt de schrijver. „Men kan al beginnen in Brisbane, waar, toen Indië nog bezet was, de zich vormende Nederlandsch-Indische regering leefde in een wel zeer verkeerde sfeer. Waar men alles deed, behalve zich terdege voorbereiden op de wachtende taak. Waar letterlijk miljoenen guldens verdwenen zijn in veler dwaas opgevoerde en niet zelden laakbare levenswijze”. (de schrijver geeft hiervan voorbeelden).

„En men kan zich afvragen, of daaraan de kortzichtigheid is te wijten die ons telkens weer als zoo onbegrijpelijk treft. Voorbeelden:

er wordt hulp verleend door Nederlandsche ambtenaren aan de plannen tot herziening van het onderwijs door de „regering-Sjahrir”;

er worden salarissen betaald van figuren, behoorende tot het „kabinet-Sjahrir”; uit de kas van het Nederlandsch-Indische Gouvernement;

er wordt door dat Gouvernement rijst gekocht voor f 600.— Nica-guldens per ton en die mag de „republikeinsche” burgemeester van Batavia aan de bevolking verkoopen voor 15 cent per kilogram. Waarmede alzoo de „Republiek” jegens het volk als weldoenster fungeert met rijst, door de wettige regering gekocht en betaald.....”

Het artikel besluit met de veelbetekenende woorden: „Verval, verwording en ontbinding”.

We zijn benieuwd wat hierop van officieele zijde zal worden geantwoord. Want dit zijn ernstige beschuldigingen, waarbij man en paard worden genoemd. Men kan

in Nederland niet schijnheilig bezuiniging en zuinigheid prediken, terwijl in Indië geld en goederen in een corrupte janboel met tonnen verdwijnen. Dat de inheemsche bevolking door het Gouvernement geholpen wordt, is toe te juichen. Maar niet dat men daarvan een „Republiek” mooi weer laat spelen, die duizenden Nederlanders in gevangenkampen opgesloten houdt en als gijzelaars gebruikt. Het Nederlandsche volk zal het waarschijnlijk ook wel op prijs stellen wanneer de rekening van de Brisbane-periode eens wordt overgelegd. Als de aangehaalde beschuldigingen over die periode juist zijn en daar indertijd met geld is gesmeten, terwijl in Nederland duizenden van den honger omkwamen, is dit een ten hemel schreiend schandaal.

Peperuin in de Lampongsche Districten (Zuid-Sumatra).

Wetenswaardigheden van Curaçao

WIST GIJ,

dat het thans blijkt, dat op Curaçao 2000 tot 3000 Surinamers wonen?

dat 29 December 1945 het eigen gebouw van de vereeniging Suriname op Aruba in gebruik genomen is?

dat de vereeniging Jong Suriname op Curaçao bekend staat als J.P.F., hetwelk beteekent Justitia, Pietas, Fides (Gerechtigheid, Vroomheid, Geloof), het devies van Suriname?

dat 11 December de telefoondienst tusschen St. Eustatius en Sint Maarten is geopend?

dat de gouverneur van Curaçao op 19 December 1945 een obligatieleening van 2 miljoen gulden tegen 3% heeft uitgegeven?

dat van 15 November af tot „verblijf” of „transito-verblijf” in het staatsdeel Curaçao niet meer vooraf vergunning (landingsvergunning) behoeft te worden aangevraagd?

dat de gouverneur een wetsontwerp voor arbeidsbemiddeling heeft ingediend, welke voorloopig voorziet in de uitwisseling van arbeidskrachten tusschen Curaçao en Aruba?

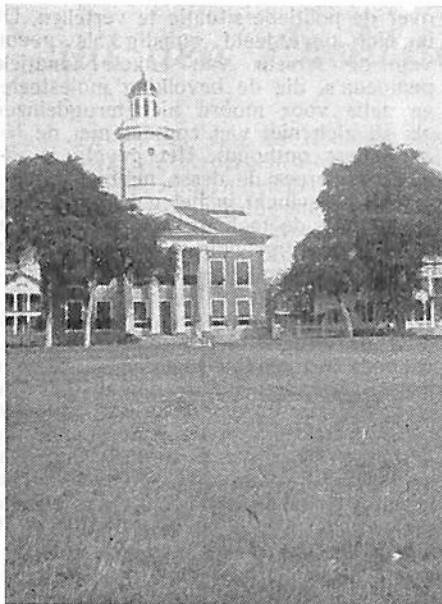
dat een comité van vertegenwoordigers van het groot-kapitaal op Curaçao en van particuliere firma's het plan hebben opgevat na te gaan, wat zooloos op het gebied van handel, landbouw, scheepvaart, veeteelt, visscherij, groot- en klein-industrie en transportwezen gedaan kan worden, teneinde te komen tot een praktisch wetenschappelijk plan, waarvan de kosten op 2 ton worden geraamd?

dat de gouverneur een nieuwe verofs-regeling heeft ontworpen, welke veel gunstiger is dan de bestaande?

dat de Lago Raffinaderij op Aruba voor haar arbeiders een verhooging van 15% op het uurloon gegeven heeft, in verband met het verminderen van de werkuren per week van November af van 48 op 45 uur, zoodat zij in inkomen niet achteruit gaan? (Tezelfder tijd heeft zij een vacantieplan voor arbeiders in de Caribische zône gemaakt.)

dat de Staten van Curaçao telegrafisch aan de Koningin te kennen gegeven hebben, te betreuen, dat zij geen zeggenschap gekregen hebben inzake het Handvest der Vereenigde Naties en dat zij hun ontevredenheid betuigen over de huidige bestuursregeling?

dat er op Curaçao gewerkt wordt aan een verbredering tusschen Surinamers en Curaçaoënaars, waarvan goede resultaten op het gebied van handel en economie, opvoeding en gezelschapsleven, ja zelfs op dat van politiek en sport worden verwacht?

Een der weinige oude steenen gebouwen in Paramaribo, waarin de administratie van Financiën (Gouvernementsplein).

dat er op Curaçao een vereeniging „Club Nieuw-Nederland” bestaat, 31 Maart 1940 opgericht, waarvan de statuten eerst 24 Augustus 1945 zijn goedgekeurd. Deze beoogt haar leden in de gelegenheid te stellen op aangename wijze hun vrijen tijd door te brengen door de beoefening van kunst, sport en spel?

dat Prinses Juliana bij haar bezoek op Curaçao op 28 Februari 1944 een standbeeld heeft onthuld voor Pieter Stuyvesant, 300 jaar geleden gouverneur van Curaçao en Nieuw Nederland, welk standbeeld een geschenk was van de groep Nederlandsche Antillen van het Algemeen Nederlandsch Verbond?

dat het Rijk voor bestellingen in het buitenland ten behoeve van de in Suriname aanwezige troepen in die jaren contant rond 20 miljoen heeft uitgegeven.

dat de gouverneur in Juni 1945 voorstellen heeft ingediend om van de landsboerderij op Beekhuizen een modern fokbedrijf te maken. De kosten daarvan werden op f 270.000 geraamd. Op een aanvullingsbegroting is in 1945 f 85.000 uitgetrokken, verdeeld als volgt: voor aankoop van fokvee f 25.000, voor verbetering van Beekhuizen f 10.000, voor de eerste termijn bouwwerken f 50.000. Op de begroting voor 1946 zal nog een som van f 185.000 worden uitgetrokken?

dat 22 October 1945 de radiotelefoondienst met Paramaribo geopend is en

dat de K.L.M. Paramaribo tot een internationaal Nederlandsch luchtvaartcentrum in Zuid-Amerika wil maken?

dat het Curaçaosche Roode Kruis telegrafisch aan zijn vertegenwoordiger in Nederland een plan bekend gemaakt heeft, dat voorziet in het adopteeren van 1000 peetkinderen, waarvoor het 30.000 gulden ter beschikking gesteld heeft, waarvan ten hoogste 1000 pakketten ter waarde van f 30.— zullen worden samengesteld om aan die 1000 kinderen te worden uitgereikt?

De Gouverneur van Suriname

Mr. J. C. Brons is sedert een paar weken in ons land. Geen der bladen had de beleefdheid den landvoogd welkom te heeten, die Suriname in moeilijke jaren, eerst waarnemend, later definitief zoo voortreffelijk heeft bestuurd. Wij hopen, dat de besprekingen met den minister van Overzeesche gebiedsdeelen nuttig, aange-naam en vruchtdragend zijn tot heil van het gewest, waar ook uitbreiding van gezag van locale bestuursorganen onvermijdelijk is, evenals op Curaçao. De goedgezinde door en door Nederlandsch voelende, -denkende en -gezinde bevolking zijn een waarborg voor een goede oplossing. De gouverneur heeft deze week in een radio-rede een en ander over Suriname medegedeeld.

De verkiezingen voor de Staten in Suriname

Op 22 Maart heeft de herstemming plaats gehad. Uit een particulieren, per vliegpost ontvangen, brief uit Paramaribo vernemen wij, dat gekozen zijn de geneesheer J. Ho A Sjoë, de koopman C. Jong Baw en de planter E. Th. Waller.

Er is dus geen vrouwelijk statenlid meer, hetgeen wel jammer is, daar het zeker niet overbodig is, dat een vrouw in de vergaderzaal van de Staten van Suriname een stem heeft, evenals zulks in Nederland in gemeenteraden en Kamers het geval is. Of deze proefneming in Suriname niet is geslaagd, is ons niet bekend.

Wetenswaardigheden van Suriname

WIST GIJ,

dat de duurtetoelag op pensioenen en onderstanden van Suriname sedert 1942 toegestaan, thans uiterlijk tot 1 Juli a.s. is verlengd en wel op de halve basis van 1945, dat is 5% van de eerste f 750, 2½% van de volgende f 750 en 1% van de overige? (G.B. 1945 no. 185).

Volgens art. 1 van de regeling van 1942 moeten belanghebbenden zich tot het verkrijgen van dien bijslag aanmelden.

dat aan de Nederlandsch Guyana Bauxiet Exploitatie Company Ltd., gevestigd te Paramaribo voor 50 jaren concessie is verleend tot ontginning van bauxiet op een terrein van ongeveer 32.500 h.a., gelegen is ten westen van de Marowynne?

dat het 28 December 1945 zeventig jaren geleden was, dat J. F. van Hamme als militair in Suriname kwam en de 89-jarige jubilaris de eenige Europeaan is, die op een dergelijk lang verblijf in de tropen kan bogen?

dat in Suriname het woord „koloniaal” angstvallig wordt weggewerkt in de landsinstellingen als koloniale spaarbank, koloniale spoorwegen, koloniale ontvanger en koloniale betaalmeeester, enz.?

Gezicht op aanlegsteiger en deel waterfront te Nw. Nickerie (vertrek mailstoomer).

dat mr. dr. J. A. E. Buiskool, voorheen advocaat en procureur te Schagen, die op een werk van het staatsrecht van Suriname gepromoveerd is, thans rechterlijk ambtenaar in Suriname is en voor de radio aldaar een vraaggesprek heeft gevoerd over staatkundige toestanden?

dat de heer W. Bruynzeel, houtexpert en directeur van de bekende fabrieken in de Zaanstreek, thans voor houtaangelegenheden in Suriname vertoeft?

dat op 92-jarigen leeftijd te Nieuw-Nickerie is overleden de suikerplanter en directeur van plantage „Waterloo”, Ch. Spence, geboren in Britsch Guyana, sedert 1885 in Suriname, die vice-consul van Engeland was en ridder van de O. N. Orde?

dat er te Paramaribo een maandblad „De Stethoscoop” verschijnt?

dat er ingevolge de verordening van 17 Augustus 1937 tot dorpsgemeenten zijn verheven de volgende vestigingen: sedert 1937: Cassipora, Powakka, Groot-Poika, kampongs Baroe, Sidodadi, Berlijn, Nw. Waldeck, Paradise, Sidoredje, Longmay en Taman Redjo; in 1938: Poerwodadi, in 1940: Margrita (Johan en Margaretha), Kronenburg; 1941: Wonoredjo, Alkmaar, Storkoe (Frederiksburg, Hecht en Sterk), in 1942: Koewarasal?

Iets over

Boschnegers Radio en Geneeskundige hulp

De Boschnegers zijn een eigenaardig volkje, diep in de binnenlanden van Suriname wonend, ver van de beschaving en niets wetend van wat er in de wereld omgaat. Toch zijn ze niet zoo achterlijk als menigeen wel zou denken. Het Aucaneropperhoofd Matodia b.v., die 29 Juni

1937 als zoodanig plechtig geïnstalleerd werd, was de eerste, die van de radio gebruik maakte. In dat jaar maakte hij namelijk van dit moderne technische apparaat gebruik om zijn onderhoorigen toe te spreken, teneinde hun op deze wijze bevelen te kunnen geven, en diep in het binnenland kregen de primitieve boschbewoners door een luidspreker een krachtige stem te hooren, die begon met de woorden: „Ik ben Matodia, en spreek op deze wijze mijn volk toe.”

Dit persoonlijk contact heeft niet nagelaten diepen indruk op de Boschnegers te maken!

In datzelfde jaar sprak een ander Boschnegergrootopperhoofd voor de microfoon, hetgeen zijn oorzaak vond in het feit, dat toen de telegrafist Meuldijk met eenige Boschnegers naar de zuidgrens vertrok om voorbereidende werkzaamheden te verrichten voor de tweede Zuidgrens-expeditie onder vice-admiraal Kayser, de Boschnegers, bij de Tapahony (rivier) aangekomen, weigerden verder te varen en meer loon verlangden. Toen sprak het grootopperhoofd Ammatodja hen toe over den telefoonzender van het landsradionet en gaf hun bevel verder te

Boschnegers vóór hun hut in het oerwoud van Sumatra in tegenwoordigheid van een inspecteerend geneesheer.

varen en te doen, hetgeen hun door Meuldijk werd opgedragen.

Onlangs — in Januari — was Graman Atoetendo in de hoofdstad Paramaribo, hetgeen op zichzelf niets bijzonders is; ook hoogwaardigheidsbekleeders verwisselen weleens de stad met andere deelen des lands. Aldaar aangekomen werd ons grootopperhoofd ziek. Uit hoofde van zijn ambt geniet Atoetendo vrije geneeskundige behandeling. Hij wenschte evenwel niet kosteloos behandeld te worden, omdat dit niet strookte met zijn gevoel van eigenwaarde en betaalde dan ook het honorarium van den hem behandelenden geneesheer uit zijn eigen zak. Dit voorbeeld verdient navolging in een land, waar de woorden „lanti sa pai” (het land zal wel betalen) in vrijwel ieders mond bestorven ligt.

F. O. D.

Boschnegerbootje op de Surinamerivier.

Het Nederlandsche Roode Kruis in Indië

Ons werk in beeld.

Dinsdag 26 Maart kwamen te Batavia per Skymaster aan de film-regisseur H. M. Josephson en de camera-man van Polygoon/Haarlem, J. Jansen.

Zij hebben de opdracht een beeld te vormen van het aandeel, dat het Nederlandsche Roode Kruis genomen heeft in het moreele herstelwerk van Indonesië, zoowel t.o.v. de Europeesche- als van de Indonesische bevolking. Daags na aankomst zijn ze enthousiast aan den slag gegaan en het wordt ons daarom mogelijk Nederland spoedig in film-journalen en tijdschriften resultaten te toonen van de groote offervaardigheid, die via het Nederlandsche Roode Kruis als een warme golf van sympathie naar Indië is gestroomd.

Nu wij zelf van post naar post zijn gegaan, langs kampen, hospitalen, tandheelkundige- en andere poliklinieken, nu pas zien wij zelf, hoeveel reeds bereikt kon worden, maar ook... hoeveel meer nog moet worden gedaan. Het stimuleert onze werklust, zooals het — naar wij van harte hopen — de offervaardigheid van Nederland bestendigen en verhoogen zal.

Film en foto zullen U laten zien, hoe

kregen we al gauw te hooren, dat de boot begin '39 op stapel was gezet en eind '40 zou worden opgeleverd. Toen de Duitschers ons land waren binnengedrongen, hadden de bouwers plotseling allemaal twee linkerhanden. En het werk vlotte zoo slecht, dat het in '43 nog niet klaar was. Daarom sleepten de hebzuchtige overheerschers de schuit maar liever naar Hamburg, bouwden haar af en lieten haar varen in de Oostzee, waar het — gelukkig geen belangrijke — schade opliep door een geallieerde bom. We haalden het na de capitulatie terug en hier ligt het dan aan de kade van Priok.

De oud-burgemeester van Amsterdam, Feike de Boer, lid der directie van de Stoomvaart-Maatschappij „Nederland”, wordt juist aan boord verwelkomd, kraakhelder in het wit. Een plezierig gezicht, als je jaren lang niet anders dan grauwe uniformen hebt gezien. Wanneer zal hier een burger eens niet meer opvallen? Er wordt al hard gewerkt in de ruimen. Het schip meet 12.000 ton, is tot het uiterste benut en voert dus heel wat aan. De heeren Jansen en Josephson haasten zich al met hun toestellen. Het is niet zoo zonnig, als we in Indië gewend zijn, maar het is prachtig in de

„kien” en het wordt „zoo”. Ze glijden de trap af naar beneden en wij gaan ook van boord. Want Van Langen heeft een sloep weten te bemachtigen en we moeten toch even zien, hoe onze Sinterklaasboot er van buiten uitziet.

Wel, ze doet het fier aan de kade. Een schip om trots op te zijn. De Nederlandsche scheepvaart wordt al goed vertegenwoordigd in Priok.

Daar ligt de *Gen. v. d. Speyk* van de K.P.M. en wij glijden verrukkelijk over het water in een van zijn sloepen. Voor het eerst in 6 maanden overvalt me een gevoel van vrijheid en de vraag of deze wonderlijke „vrede” ooit werkelijkheid zal zijn. Zooals een onzer kampkinderen dezer dagen in vollen ernst vroeg: „Mams gaat deze vrede ook eens over?”

Een kittig Roode Kruis-motorbootje stormt ons voorbij. We schommelen vreedig op de onverhoedsche deining en ons motortje puft genoegelijk. Millioenen heel kleine vischjes glijden met ons mee; ze steken scherp af in het heldere water.

Daar ligt de *Jan Pietersz. Coen*, een Amerikaansche boot, door onze Prinses tijdens den oorlog met een Hollandschen naam gedoopt.

De oorlogsherinnering laat nog niet los. Vlak bij de Amerikaansche *Coen*, ligt de Hollandsche *Rembrandt*, één uit de serie, die tijdens den oorlog werd gebouwd en met schildersnamen gesierd.

De motor begint te pruttelen. „Terug maar”, adviseert de vriendelijk grijnzende, donkere bootsman. We keeren net op tijd: dicht bij de kade slaat de motor af. Geen nood, met man en macht, met hand en bamboe, pagaaïen we de sloep langs den walkant en hebben we weer de gloeiende steenen onder de voeten. Wat een hitte! Maar wat een vredige, blijde morgen. Echt een morgen om iets cadeau te krijgen van „thuis”. Lx.

Nieuws van ons Vredesfront

hulp geboden wordt aan de Europeanen, die nóg steeds in kampen leven; hoe de repatrieerenden onderdak vinden in doorgangskampen, alvorens zij aan boord kunnen gaan; hoe de reis voor hen verloopt, en zij gekleed worden in Ataka. U zult zien, hoe er gewerkt wordt in de hospitalen en klinieken en hoe in den voedselmoed van héél de bevolking wordt voorzien.

U zult eindelijk met eigen oogen kunnen waarnemen, hoe zich op het oogenblik het leven afspeelt te batavia, Bandoeng, Soerabaia, Bali en daar, waar de gulle medewerking der autoriteiten ons nog verder brengen kan.

De eerste reliefgoederen in Nederland.

Reeds vroeger vertelde ik uitvoerig, wat de Roode Kruis-pakketten tijdens de kampjaren en na de capitulatie voor ons beteekenden „Redding uit hoogsten nood”. De naam „Amerika” kreeg er een gezegende klank door, en zal die behouden, zelfs al weten wij nu, dat onze eigen regering een belangrijk aandeel in de kosten droeg.

Met enthousiasme ontvingen wij deze week het bericht, dat de „Sumatra” de haven van Priok binnengeloopen was en in zijn ruimen de eerste reliefgoederen aanvoerde van ons eigen Nederlandsche Roode Kruis voor Indië. Zaterdag 30 Maart gingen we op verkenning uit. Het mooie schip lag in de eerste haven en we waren welkom aan boord. Natuurlijk

haven en ze willen Nederland straks laten zien, dat de goede gaven veilig zijn aangekomen. Het bovenste ruim is al half leeg. De kranen draaien en de Japanners binden nieuwe kisten in de slingers. Het groote net wordt zorgvuldig bevracht met tientallen pakken. Draaien maar, die kraan. Halen maar, dat net. Een drietal kleine landingsbooten ligt als lichter langszij van de „Sumatra”. Koelies schreeuwen dat de last kan zakken. Een Jap zit op de reeling met uitgebreide armen te seinen: Naar links. Ho, ho. Dalen.

Ik vraag me af, of hij er zich van bewust is, dat deze keer het grootste deel der zending niet bij hem terecht zal komen. Noodig heeft hij het zeker niet, hij ziet er stevig en weldoorvoed uit; zijn dikke spieren glanzen in de zon. Op de reeling gezeten heeft hij het gezicht op de verwoestingen, die hij zelf of zijn kameraden aan de kostbare havenwerken hebben toegebracht. Boven de verroeste, kromgetrokken, ijzeren geraamten uit, steken de rookende pijpen van schepen op vertrek.

Daar komt de heer De Boer aan, nu in overall. Hij is met den kapitein en twee machinisten op weg naar de machine-kamer.

„Of hij even wil poseeren?”

„Vooruit dan maar, als het niet te lang duurt.”

„Wilt U zich nog even verkleeden?”, vraagt de fotograaf.

„Dat verd...m ik” zegt De Boer, „zoo of niet”. De machinisten vinden het

Zoolang Britsche troepen in Indië nog een taak te vervullen hebben, blijft de Engelsche pers ruim aandacht besteden aan „het Indonesisch probleem”.

In een artikel, waarin hij mededeelt, dat de besprekingen tusschen de Britsche en de Nederlandsche minister een bevredigend begin hebben gehad, schrijft de diplomatieke correspondent van de Times op 13 April:

„De besprekingen zijn in vele opzichten de voortzetting van de Engelsch-Nederlandsche besprekingen van December j.l. te Checquers doch met een belangrijk verschil, want nu is vertrouwen in een overeenkomst met de Indonesiërs in de plaats gekomen van de onzekerheid en de vrees van vier maanden geleden.

Voordat zij uit Den Haag vertrokken, hebben de Nederlandsche ministers nauwelijks tijd gehad voor diepgaande besprekingen met de drie Indonesische leiders, die daar eenige dagen tevoren in gezelschap van dr. Van Mook en Lord Inverchapel zijn aangekomen, doch volgens alle berichten en zijn de geschilpunten tusschen dr. Van Mook en de Indonesiërs gering. Op de basis van de Nederlandsche voorstellen van 10 Februari, waarbij aan een gemeenebest Indonesië als gelijkwaardig deelgenoot van Nederland, Suriname en Curaçao in een rijksgedebied, volledig zelfbestuur wordt aangeboden, hebben de onderhandelingen met Sjahrir een goed verloop gehad. Niet minder veelbelovend is het toenemende overwicht van de gematigde Indonesiërs (wier woordvoerder Sjahrir is) op de extremisten. De Britsche ministers waren verheugd het eigen oordeel van de Nederlandsche regeering over de uitzichten op een overeenkomst te hooren. Zij waren even verheugd met de Nederlanders besprekingen te kunnen voeren over de maatregelen tot het beëindigen van de zuiver militaire taak, welke de Britsche troepen in Indonesië begonnen zijn, namelijk het verwijderen van alle Japansche troepen van de eilanden en het in veiligheid stellen van Europeanen en andere vluchtelingen, die in Japansche kampen verblijf houden. Van Nederlandsche zijde koestert men sedert eenigen tijd de hoop, dat het terugtrekken van de Britsche troepen geleidelijk zal gaan, in verhouding tot de aankomst van Nederlandsche troepen. Volgens de Nederlanders zou een overhaast terugtrekken de extremistische activiteit verhoogen en het goede dat in de afgelopen maanden van geduldig onderhandelen bereikt is, te niet doen. Gedurende de vriendschappelijke besprekingen van gisteren werd volledige overeenstemming bereikt.

Uit de Amerikaansche pers:

In een hoofdartikel schrijft het blad „Baltimore Sun” op 17 April: „Het bericht, dat de Britten met de Nederlanders tot overeenstemming zijn gekomen, omtrent het terugtrekken van Britsche troepen uit Indonesië heeft de vraag doen rijzen, waarom deze troepen daar in de eerste plaats heen gegaan zijn. Het antwoord daarop is, dat zij juist om dezelfde reden naar Indonesië zijn gegaan als wij naar de Philippijnen, nl. in het kader van den oorlog tegen Japan.

Deze taak is een buitengewoon onaangename geweest. De Indonesiërs hebben, zooals wij allen weten, weerstand geboden. Zoo stonden de Britten voor de netelige keuze om gewapenderhand tegen de Indonesiërs op te treden of te weigeren deze taak te vervullen, hetgeen zou hebben betekend, dat men daarmee een duidelijke verplichting tegenover Nederland niet zou zijn nagekomen. Dit land immers heeft gestreden en geleden aan de zijde der geallieerden en kan dus met recht aanspraak doen gelden op deze bijzondere hulp.

De strijdkrachten, die men in Nederlandsch-Indië wellicht nog noodig zal hebben, kunnen van nu af aan door de Nederlanders zelf worden opgebracht.

Hoe eerder de Britsche troepen metterdaad uit deze streken wegtrekken, des te beter zal dat zijn voor alle betrokken partijen, beter voor de toekomstige betrekkingen tusschen Nederland en Indonesië, beter voor de Britten zelf en beter voor de toekomst van Azië in het algemeen.”

„De strategische en economische betekenis van Indonesië verklaart het Britsche belang om de Nederlandsche militaire heerschappij daar te helpen handhaven”, zoo wordt op 16 April verklaard in een artikel in het Sowjet-Russische tijdschrift „Nieuwe Tijden”.

„Ofschoon de Nederlandsche regeering zich bereid verklaart toe te stemmen in groote autonomie voor Indonesië, gaan de militaire acties voort en neemt het aantal Britsche en Nederlandsche soldaten toe”, aldus genoemd blad. Het voegt er nog aan toe: „Dit kan slechts doen twifelen aan de oprechtheid van Nederland en andere verdedigers van zijn koloniale belangen. De gebeurtenissen in Indonesië houden nog steeds alle voorstanders van vrede en democratie gearmeerd”.

De Australische pers wijdt aandacht aan de moeilijkheden, die in het bijzonder Nederland en Australië aangaan.

De Melbourne Herald van 17 April zegt in een hoofdartikel, dat de Nederlanders

op Java alsmede de Indonesiërs veel hebben geleden van het feit, dat de Australische regeering niet in staat is geweest om aan te dringen op het laden van de schepen met relief-goederen, terwijl de havenarbeiders alle beroep op hun rede en medelijden in den wind hebben geslagen.

Het zou niet meer dan een kleine compensatie zijn, indien de regeering thans op zich nam om welke tijdelijke credieten de Nederlandsche regeering ook mocht vragen, teneinde haar onderdanen in staat te stellen hier te blijven, totdat hun vaderland voor hun terugkeer gereed is, deze toe te staan, voegt het hoofdartikel er aan toe.

Op dezelfde kwestie ging hetzelfde blad eenige dagen te voren dieper in en gaf het volgende overzicht van het intrekken der Nederlandsch-Indische orders:

„De goederen varieeren van beitsels tot autobussen en er zijn deze week door de nigieo (neth. indies government import and export organisation) aan ongeveer 250 australische firma's brieven tot intrekking der orders verzonden.

De brieven zijn ondertekend door mr. J. van der Noorda, hoofd van de nigieo in Australië, en melden, dat het ophouden van schepen den Nederlandsch-Australischen handel onmogelijk maakt. In de brieven wordt waardeering uitgedrukt voor de hulp door Australische fabrikanten aan de Nederlandsch-Indische regeering verleend en gezegd dat de nigieo gehoopt had degenen, aan wie zij goederen besteld had, te helpen door de goederen in ontvangst te nemen en deze op te slaan, totdat verscheping mogelijk zou zijn. Maar het opslaan was onmogelijk, omdat de nigieo vier pakhuisen moest afstaan.

Mr. van der Noorda wilde hedenmorgen niet meedeelen, welke deze pakhuisen waren, of wie deze opdracht gegeven had. Geen der Nederlandsche ambtenaren wil de eenig commentaar op de brieven geven. Uit hun houding maakte men op, dat zij naar Australië gekomen waren, niet „om moeilijkheden te maken” maar om Australische goederen te koopen. Nu gaat Amerikaansch in plaats van Australisch meel naar Batavia, zoo zeide het hoofd van het Australische graanbureau heden. Eenige maanden geleden, bij het begin van de moeilijkheden met de verscheping, zijn er orders voor eenige duizenden tonnen meel ingetrokken door de nigieo. Daarna hebben de Nederlandsch-Indische autoriteiten nog geprobeerd orders voor meel te plaatsen, doch er waren geen zaken gedaan. Daarom wordt het graanbureau niet door de annuleeringen geraakt. „De goodwill van een halve eeuw handel is verloren”, zeide een vooraanstaand meelfabrikant te Melbourne.

De Nederlanders beschouwen den handel met ons als hopeloos. Het is een nationale ramp, vooral wanneer Australië afzetgebied wil hebben.”

De oude werkkrachten keeren graag terug

Wij laten hier het vertaalde verhaal volgen van een Schotschen employé eener Engelsche rubber-onderneming in de Hoeloe Soengai, ten noorden van Tandjong, in Z.O. Borneo.

„Den 23en Nov. 1945 arriveerde ik te Bandjermasin en twee dagen later kwam ik op den passagier den eersten van mijn gewezen werkkrachten van de rubber-onderneming tegen. Het was een Maleier, die jarenlang op de onderneming had gewerkt en hij begroette mij heel hartelijk; om nauwkeurig te zijn, toen hij mij in het oog kreeg, stak hij met zoo'n vaart de straat over, dat een vriend, die mij vergezeld, dacht dat hij ons wilde aanvallen. Na alle verhalen, die ik over onrust op Borneo gehoord had, vond ik dit een veelbelovend begin. Ik nam den man oogenblikkelijk in dienst en zijn hulp en medewerking zijn sedertdien van onschatbare waarde geweest.

„Gedurende mijn eerste week te Bandjermasin verschenen enkele oude koelies van Hajoeb, onder wie een jeugdige Maleische kantoorbediende, op mijn kantoor en na een hartelijk welkom aan mijn adres wilden zij allemaal weten hoe gauw zij naar de onderneming terug konden keeren. De eerste maand kwamen er over de honderd koelies van drie of vier ondernemingen uit eigen vrije beweging bij mij en vroegen om werk op de oude voorwaarden. Deze koelies waren niet aan lager wal, dus zij behoeften niet uit nood bij mij aan te kloppen, waaruit blijkt dat zij vóór den oorlog gelukkig en te-

vreden met hun lot op de ondernemingen waren geweest. En zij wilden niets liever dan den terugkeer van dien gelukkigen tijd.

„Begin December maakte ik alleen mijn eersten tocht naar het binnenland en deze tocht overtuigde mij, dat er althans in dit deel van Borneo geen onrust heerschte. Kinderen juichten, en velen saluerden, hetgeen een snelle overgang was van de diepe buiging, waarmee zij een Japaneeschen voorbijganger moesten groeten, naar hun jarenlang was ingeprent. In de steden en dorpen, waar ik stopte, kwamen vele Maleiers, die ik van vóór den oorlog kende, met een welkomstlachje op me toe, deden het verhaal van hun ontberingen onder de Jappen en gaven te kennen, dat het hun genoeg deed de menschen van vroeger te zien terugkeeren, daar zij nu voedsel, kleeding en geneesmiddelen in overvloed zouden krijgen, hetgeen hun tijdens de jaren der vijandelijke bezetting ontzegd was gebleven. Ik zat alleen temidden van deze menschen en kon geen spoor van vijandschap ontdekken.

„Op den dag van mijn aankomst bevonden zich op de eene onderneming 58 koelies en 42 op de andere. Mij viel een uiterst treffende begroeting te beurt; velen hunner hadden tranen in de oogen en konden geen woord uitbrengen. Thans zijn er 450 op Hajoeb en 250 op Tabalong Kiwa en van dit totaal zijn er maar 70 nieuwelingen. Dagelijks komen er oude koelies op de ondernemingen bij.

„Ik heb nu drie weken op de onderneming vertoefd en na de inheemschen, zoowel Maleiers als Javanen, bestudeerd te hebben, ben ik tot de overtuiging gekomen, dat zij geen onvriendelijke gevoelens of wrok tegenover Europeanen koesteren. Het werk is behoorlijk aan den gang en vordert bevredigend, de koelies zijn volkomen gelukkig en allen lijken ingenomen met den terugkeer van de toestanden, die vóór de komst van de Japansche terreur bestonden.”

Stoottroepen stootten op een rif

Een Catalina redde hen

Het begon zoo: „Zeg Reurt, wil jij even een stel kerels van een rif halen, ergens bij Banka?” — „Wel ja, waarom niet, vooruit maar”.

En zoo kwam hij terug op het vliegkamp Tandjong Priok: „Eigenlijk was het een r...zooi, een wilde bende, maar ze zijn er af en weer thuis.”

Dit was in zeer beknopte vorm het verslag van den officier-vlieger der tweede klas van de Kon. Marine R. F. H. Schmidt, over de wijze, waarop hij de bemanning van een klein schip in de buurt van Banka, dat op een rif geloopt was, met zijn Catalina-vliegboot redde.

Voor deze bemanning was het verhaal al een heelen tijd eerder begonnen, toen een spiksplinternieuw vaartuigje, net uit Singapore aangekomen, van Muntok uitgevaren was voor een patrouilletocht in straat Banka. Dertig stoere Groningers en Friezen, stoottroepen, blozende Hollandsche jongens, vol enthousiasme, maar geen zeelui.....

Dit is op zich zelf heelemaal niet erg, maar een schip moet toch iemand aan boord hebben, die wel eens gevaren heeft

en eenigszins met de navigatie bekend is. Dit eerste was misschien wel het geval, want gevaren hadden de inheemschen, die de eigenlijke bemanning van het schip waren, waarschijnlijk wel eens, maar of ze navigeerden kenden.....

Ja, misschien ook wel, maar daar past ons geen oordeel over.

Een feit was het echter, dat midden in den nacht van 1 op 2 April 1946 de schuit op een rif liep, dat er reeds tientallen jaren lang lag.....

Daar zaten ze, de landsoldaten, hulpeloos temidden van het water op een volkomen lek geslagen schip. En hun positie was heusch niet zoo bijster rooskleurig.

Eén ding was een geluk, het sloepje was aan boord gebleven en dit werd uiteindelijk de aanleiding tot hun redding. Twee kerels uit het noorden van Nederland stapten er in en roeiden den zwoelen tropennacht in, op zoek naar land, dat niet zoo heel ver weg kon wezen, hun kameraden in bange spanning achter latend.

In den morgen kwamen ze, na uren roeien, ergens op Banka aan land. En toen gingen ze loopen, loopen langs den

weg naar Muntok, waar de reddende telefoon was.

En zoo kon het gebeuren, dat om kwart voor twaalf op het vliegveld Tandjong Priok de telefoon ging, met de mededeeling of een Catalina maar even het vuiltje wilde opknappen. Om tien over twaalf ging Schmidt met zijn bemanning de lucht in, net terug van een proefvlucht naar Batavia.

„Tegen half twee kreeg ik de positie van het wrak en toen wist ik meteen waar ze zaten. Brom Brom, een klein eilandje met wat palmbomen er op, en er omheen een vrij groot rif. Om kwart voor twee lagen we langszij en daar zat het stel. Roodverbrand, want ze hadden vergeten toen de zon opkwam hun shirts weer aan te trekken en ze voelden zich lang niet happy geloof ik.

De aalmoezener en de dokter uit Muntok waren met twee sloepjes al aan boord gekomen, waar ze eerst het heele stel in hadden willen hijschen, maar als ze dat gedaan hadden, was er een tweede schipbreukje bij gekomen.

„Hebben jullie een zeeman aan boord? Neen, dat hadden ze niet. Maar hoe hebben jullie..... enfin ik heb maar niet verder gevraagd en het heele stel, op drie man na, die achter bleven om op de barang te passen, aan boord genomen en naar Muntok gebracht.”

„Verder niets, Schmidt?”

„Neen, verder niets, alleen zei de commandant tegen mijn sergeant toen we vertrokken: „commandant, ik ben U zeer dankbaar voor deze redding!” Want hij had een pet en een zonnebril op en ik liep alleen maar in een broekje.”

S.

Hoe, wat en waar

is Pappie toch!

„Mams, is Paps onz' Lieve Heer, Hoe zei Mams dat ook al weer. 'n Lieve man met blauwe oogen, Ik wou dat we naar Pappie vlogen!”

„Is Pappie wel zoo groot als Nippon? 'k Wou dat ik Paps maar zien kon. Heeft Paps krullen op z'n hoofd, Of — heeft de Nip Paps' haar geroofd?”

„Draagt Pappie ook een sabel Aan een vette leeren kabel? En heeft hij ook een groot geweer? Maar Pappie doet vast niemand zeer!”

„Zit Pappie daar nou in 't gevang? Jan z'n hartje wordt zoo bang. Daar kan Jantje wel om huilen, Zou de Nip niet willen ruilen?”

„Huult Mammie daar misschien ook om? Maar Mams, wat is de Nip toch dom! Waarom laat hij Paps niet vrij? Dan zijn wij allebei weer blij!”

L.

Tjidengkamp, Batavia.